

Η Αντιληπτική Σημασία του Σκίτσου στην Αρχιτεκτονική Σύνθεση

Αρχιτεκτονική Σύνθεση

Δημήτρης Καλέργης,

Τμήμα Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Π.Θ.

Agenda

---

1. Η έννοια της αντίληψης & γνωστικοί χάρτες
2. Το σκίτσο ως αντιληπτική διαδικασία
3. Ο ρόλος του σκίτσου στις διαδικασίες αρχιτεκτονικής σύνθεσης
4. Συμπέρασμα: η σημασία του Σκίτσου
5. Σύντομο video

1. Η έννοια της αντίληψης & γνωστικοί χάρτες

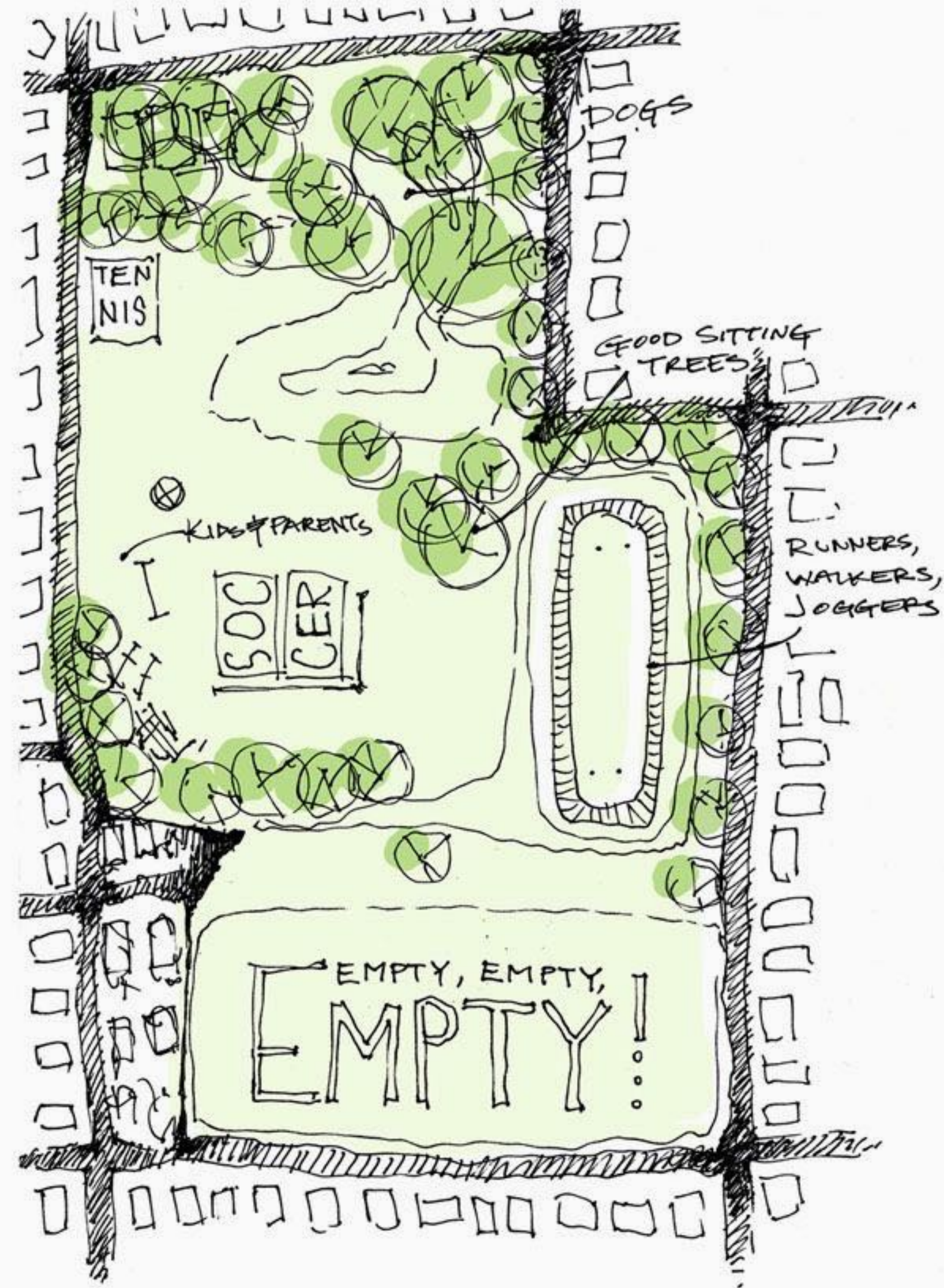

η Αντίληψη

- ❖ Αντίληψη είναι η διαδικασία μέσω της οποίας ο άνθρωπος λαμβάνει - αποκτά πληροφορίες (ερέθισμα) για το περιβάλλον του μέσω των αισθήσεων.
- ❖ Περιλαμβάνει αντίστοιχα διαδικασίες επιλογής, οργάνωσης και ερμηνείας των πληροφοριών αυτών με στόχο τη διαμόρφωση γνώσης (νόημα).

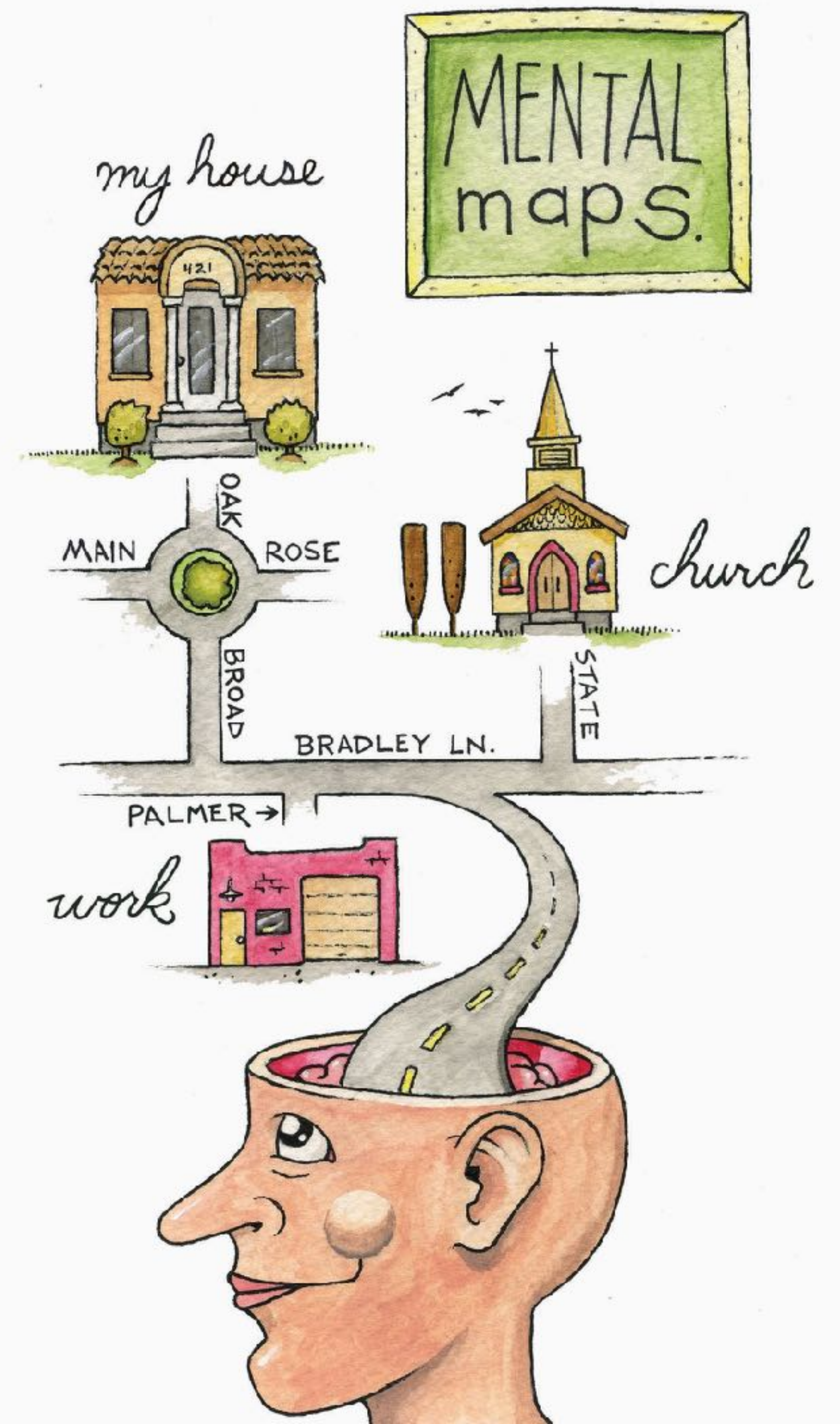
ο Γνωστικός Χάρτης

- ❖ Η διαδικασία κατά την οποία ένας άνθρωπος αποκτά, οργανώνει, συνθέτει και ανακαλεί τις πληροφορίες των χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιείται.
- ❖ Μέσω αυτής της διαδικασίας επιλύει 'χωρικά προβλήματα' όπως για παράδειγμα αυτό του προσανατολισμού.
- ❖ Βέβαια, είναι σημαντική η επισήμανση ότι οι γνωστικοί χάρτες δεν αντιπροσωπεύουν χαρτογραφικούς χάρτες, διότι δεν αποτελούν μια ορθή και αντικειμενική αποτύπωση ή απεικόνιση της πραγματικότητας του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά αντιθέτως μια υποκειμενική έμφαση σε επιλεγμένα σημεία που παρουσιάζουν κάποια σημασία για το άτομο που σχηματίζει ένα γνωστικό χάρτη.

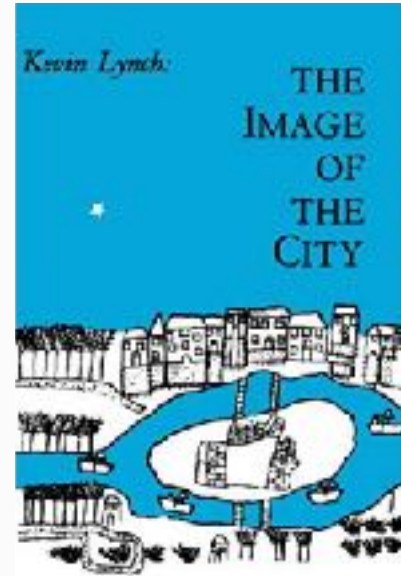
η Οπτική πληροφορία

- ❖ Βασίζεται στις οπτικές πληροφορίες για να σχηματίσει την απαραίτητη δομή του περιβάλλοντος.
- ❖ Μέσω της καθημερινής εμπειρίας του ανθρώπου και της ικανότητας της οπτικής μνήμης, δομούνται οι νοητικές αναπαραστάσεις του φυσικού περιβάλλοντος.

Levels of evaluation	Types of evaluation		
Spatial object level	Geometric attributes	Types Shapes Sizes	
Spatial scene level	Spatial relations	Quantitative	Distances Angles
		Qualitative	Topology Orientation Order

Table 1: Levels and types of evaluations.

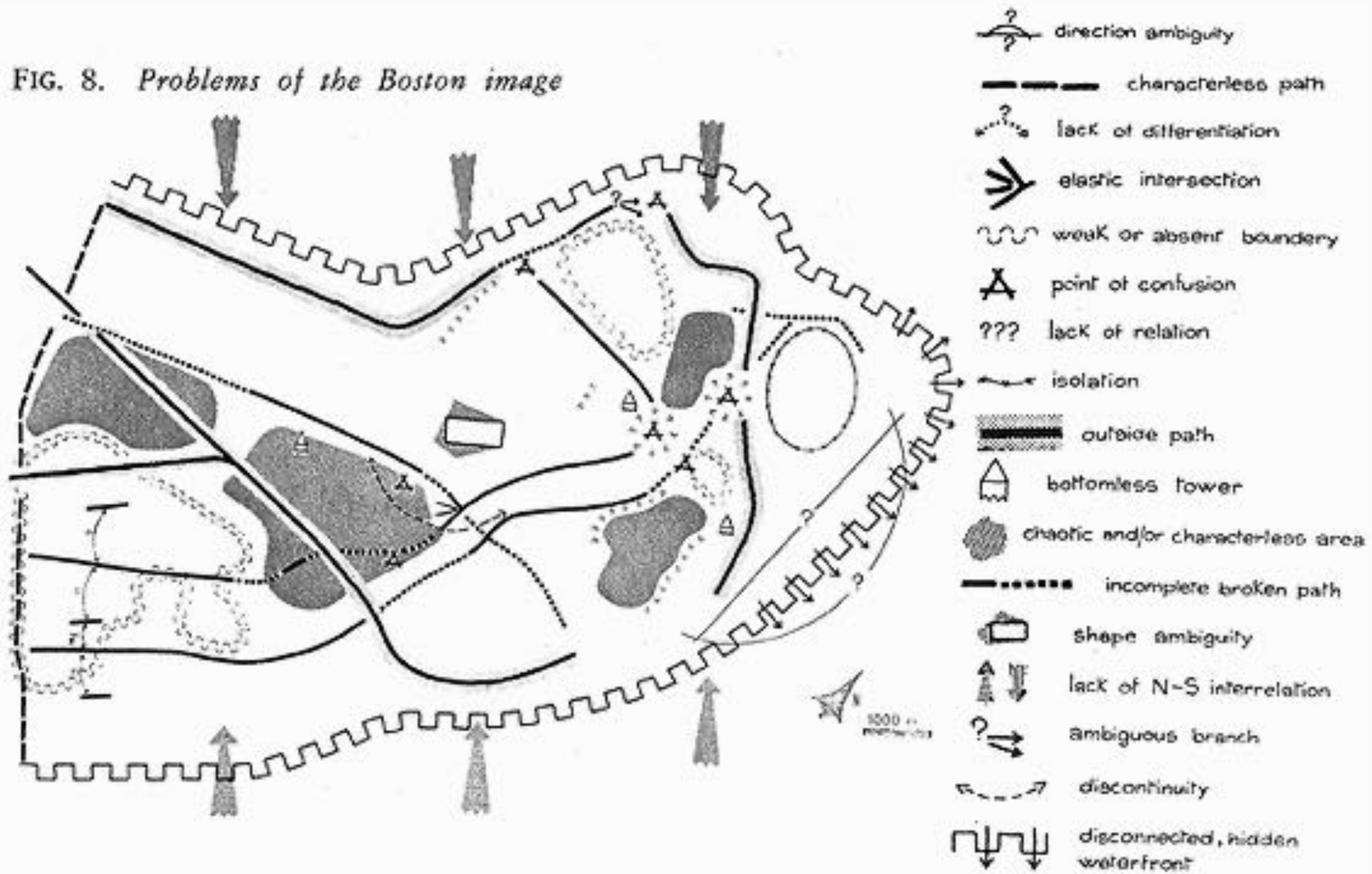
η συμβολή του Kevin A. Lynch

Boston (1955), from Perceptual Form of the City, research project by Kevin Lynch.

FIG. 8. *Problems of the Boston image*

Παράδειγμα Γνωστικού Χάρτη,

Kevin Lynch, 1960, περιγραφή Βοστώνης

Hand-drawn map of Boston indicating weak boundaries, bottomless towers, direction ambiguity and lack of relation.

Αναγνωρισιμότητα - εικονικότητα

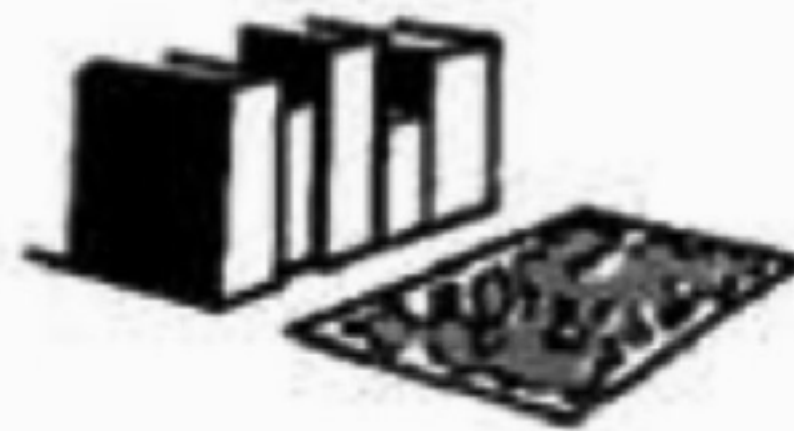
- ❖ Βασικό χαρακτηριστικό της δυνατότητας ενός ατόμου για το σχηματισμό γνωστικών χαρτών του αστικού περιβάλλοντος είναι η *αναγνωρισιμότητα* (legibility),
- ❖ δηλαδή η δυνατότητα του ατόμου αναγνώρισης των αστικών χαρακτηριστικών, η οποία συχνά αναφέρεται και ως *εικονικότητα* (imageability, Lynch, 1960),
- ❖ με την πρόσθετη ερμηνεία ότι περιλαμβάνει και τη δυνατότητα των αστικών χαρακτηριστικών να βοηθούν στο σχηματισμό νοητικών εικόνων (αστικές αναπαραστάσεις).

Χαρακτηριστικά αναγνωρισιμότητας

- ❖ Βασικά στοιχεία που συντελούν στην αναγνωρισιμότητα του αστικού περιβάλλοντος και κατά συνέπεια στο σχηματισμό γνωστικών χαρτών είναι (Lynch, 1960: 46-90):
- ❖ τα μονοπάτια (*paths*)
- ❖ τα άκρα (*edges*)
- ❖ οι περιοχές (*districts*)
- ❖ οι κόμβοι (*nodes*)
- ❖ τα ορόσημα (*landmarks*)

PATH

EDGE

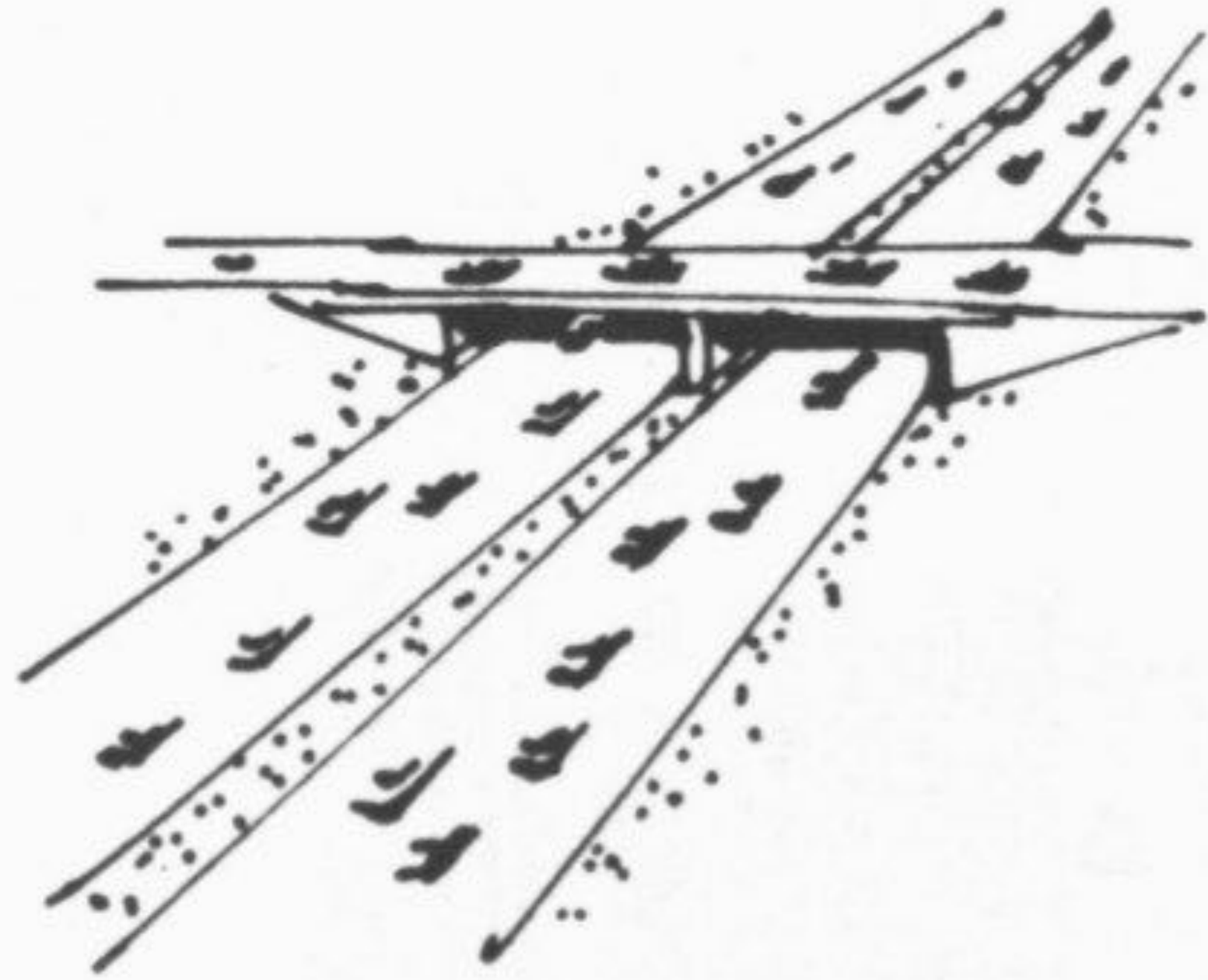
DISTRICT

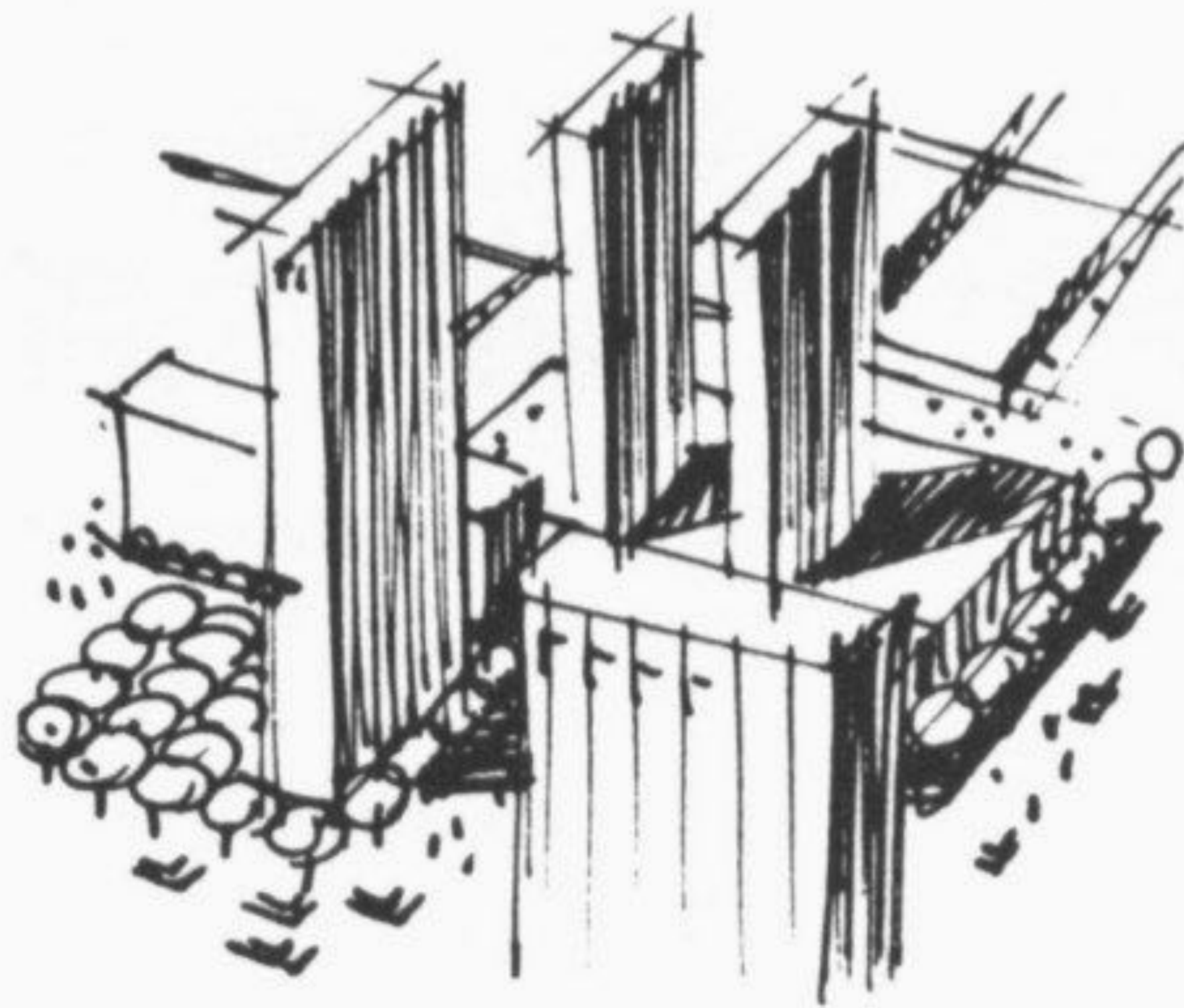
NODE

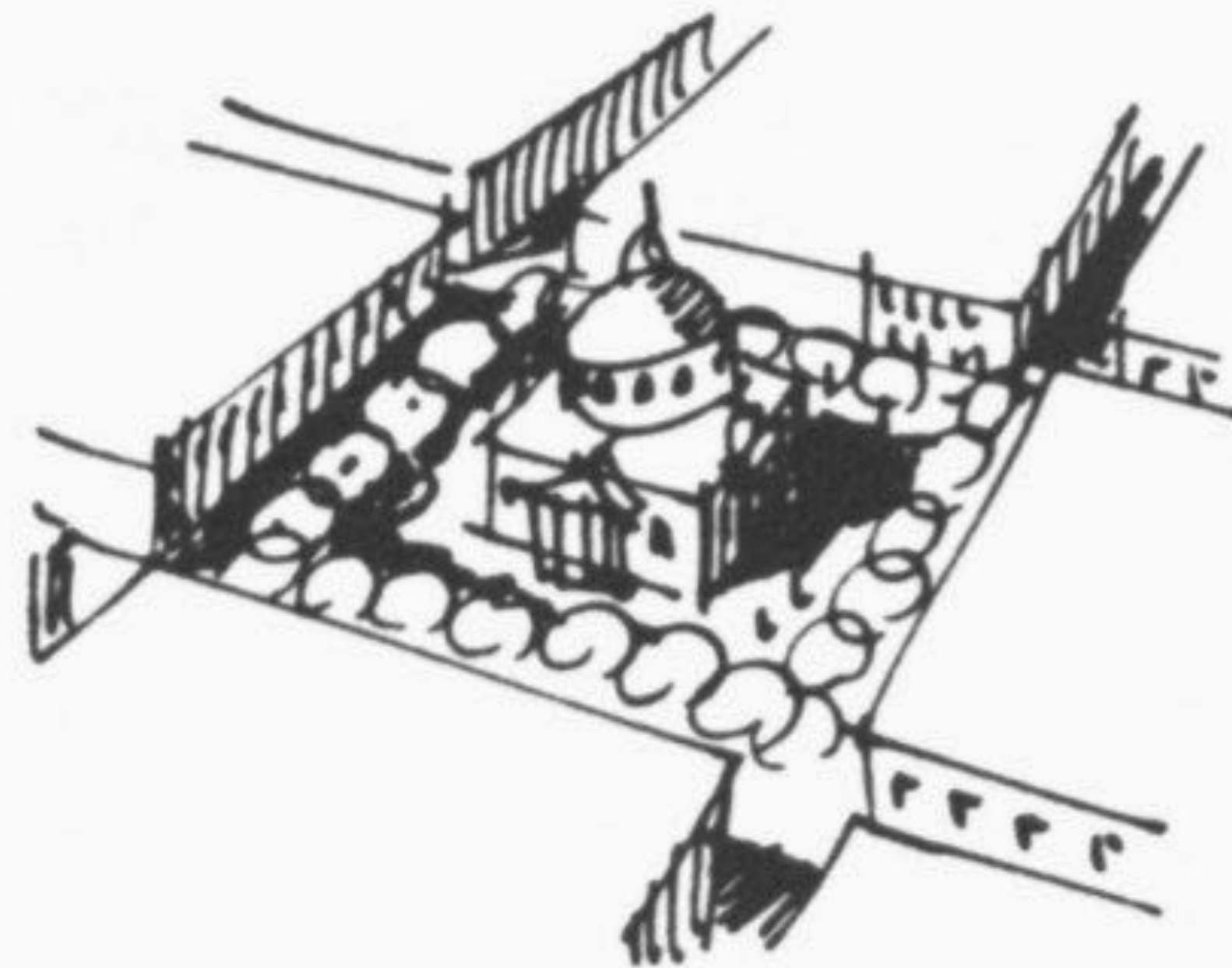
LANDMARK

- ❖ τα μονοπάτια
κάθε είδους διαδρομού κίνησης, π.χ. οδικού δικτύου.

Nodes.

- ❖ οι κόμβοι
τα στρατηγικά και δημοφιλή σημεία μιας πόλης π.χ. πλατείες κτλ.

Landmarks.

- ❖ τα τοπόσημα
στοιχεία μεγάλης σημασιολογικής κλίμακας, διακριτά, δημοφιλή και συμβολικού συνήθως χαρακτήρα, π.χ. το υψηλότερο κτήριο μιας πόλης, ένα μουσείο, ένας αρχαιολογικός χώρος, κτλ.

Edges.

- ❖ τα άκρα
γραμμικά διαχωριστικά στοιχεία μεταξύ διαφορετικών χαρακτηριστικών του αστικού περιβάλλοντος, π.χ. όχθες ποταμού.

Districts.

- ❖ οι περιοχές
τμήματα μιας πόλης, ανεξαρτήτως μεγέθους, με διακριτό και αναγνωρίσιμο χαρακτήρα ή ταυτότητα, π.χ. Quartier Latin στο Παρίσι.

Μετασχηματισμοί Γνωστικών Χαρτών

- ❖ Βασικές κατηγορίες μετασχηματισμών ενός πραγματικού χάρτη από ένα άτομο (Canter, 1977):
- ❖ Προσανατολισμού (δημιουργία νέων κατευθύνσεων)
- ❖ Σμίκρυνσης (μικρότερο σε έκταση από το πραγματικό)
- ❖ Προβολής (διαμόρφωση οπτικής γωνίας στην πανοραμική - bird's eye view)
- ❖ Συμβολισμού (συμβολικές αναπαραστάσεις της πραγματικότητας)

Η διαδικασία της χωρικής απεικόνισης

- ❖ Η χρήση χωρικών στοιχείων κατά τη διαδικασία αναπαράστασης είναι άλλοτε απλή ή ενδέχεται να είναι διαφορετική για το κάθε άτομο τόσο σε ένταση όσο και σε λειτουργία.
- ❖ Στην απλή περίπτωση ένα άτομο ενδέχεται να συνδέει απλοϊκά π.χ. μια σειρά οροσήμων μεταξύ τους, δίχως απαραίτητα πλούσιο γνωστικό και χαρτογραφικό περιεχόμενο.
- ❖ Στην πιο συνθέτη περίπτωση, το άτομο είναι δυνατόν να αναπτύξει μια σειρά συσχετίσεων και εννοιών, διαμορφώνοντας έτσι μια πληρέστερη χωρική δομή, η οποία αυξάνεται (όσον αφορά την ποιότητα περιεχομένου και συσχετίσεων μεταξύ των στοιχείων) ανάλογα με το βαθμό εμπειρίας και εξοικείωσης με το χωρικό αυτό πλαίσιο.

“η γνώση που έχει το άτομο για το περιβάλλον αποτελεί συνάρτηση συσσωρευμένων και συγκροτημένων αντιληπτικών βιωμάτων, τα οποία αντιπροσωπεύουν τις διάφορες φάσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ του συγκεκριμένου οργανισμού και του περιβάλλοντος.

Smith, Pellegrino και Golledge (1982)

Συμμορφία γνωστικών χαρτών

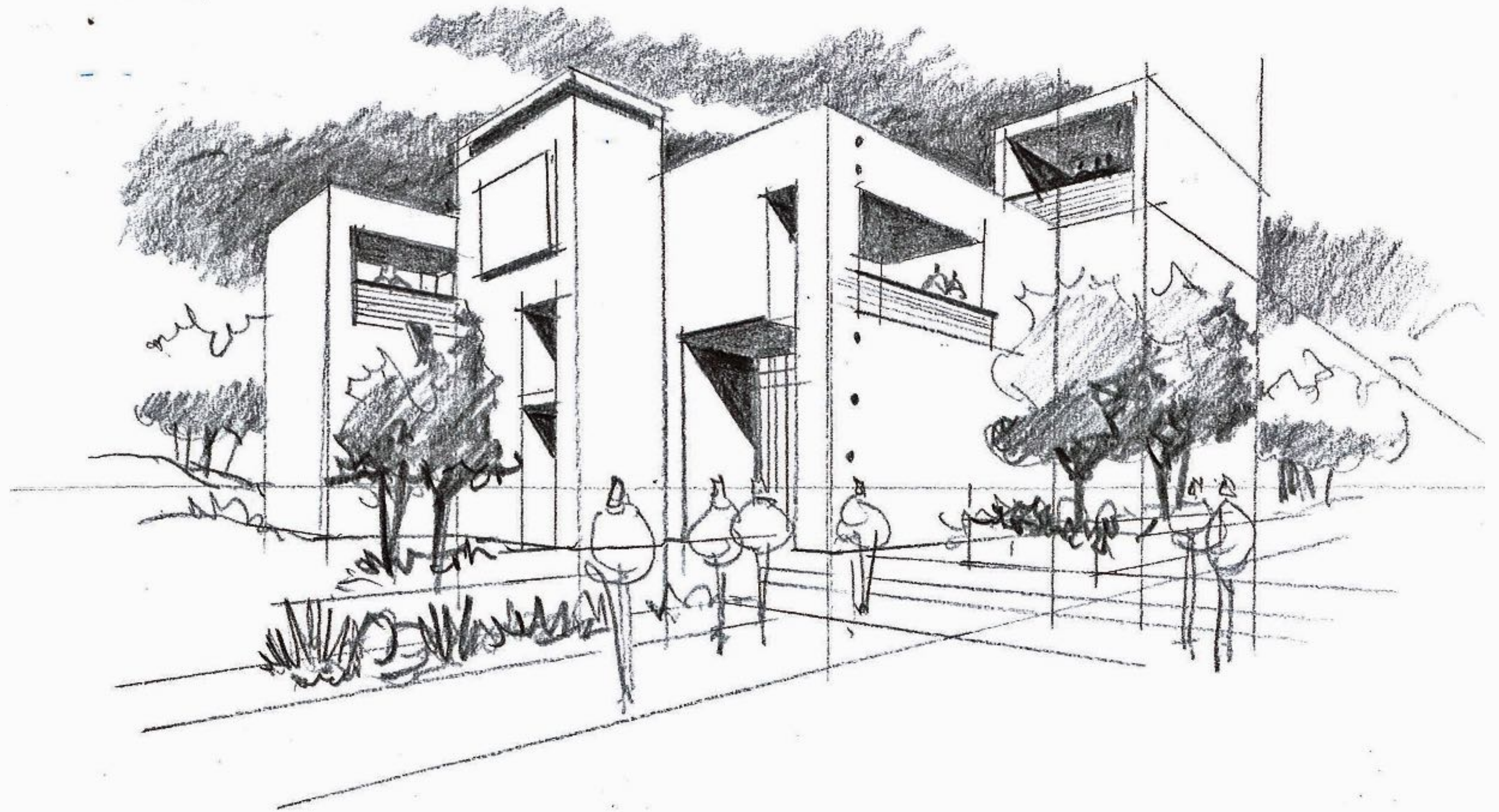
- ❖ Η ομοιότητα των γνωστικών χαρτών οφείλεται αντίστοιχα στην ομοιότητα των ψυχολογικών διαδικασιών μεταξύ π.χ. δυο διαφορετικών ανθρώπων η οποία έγκειται σε μια συνάρτηση του βαθμού της ομοιότητας και δομής της εμπειρίας των αντιληπτικών συστημάτων τους (Kelly, 1963 · Mead, 1967 · Brittan, 1973 · Canter, 1983).
- ❖ Η κοινή εκτίμηση των φυσικών και κοινωνικών καταστάσεων ενός χώρου οδηγεί σε μια αντίστοιχη κοινή σημασία που με τη σειρά της δημιουργεί μια πρώτη μορφή “κοινωνικότητας”.
- ❖ Συνδετικό στοιχείο της κοινωνικότητας αυτής αποτελεί ο φυσικός χώρος που παρά τις ατομικές διαφορές μεταξύ των ατόμων, ο χώρος με τις φυσικές του ιδιότητες αντιπροσωπεύει μια κοινή ταυτότητα ύπαρξης ανεξάρτητη από εν γένει ατομικές διαφορές.

2. Το σκίτσο ως αντιληπτική διαδικασία

το Σκίτσο

- ❖ Ετυμολογία: ιταλική schizzo < λατινική schedium < αρχαία ελληνική σχέδιον (αντιδάνειο)
- ❖ Είναι ένα είδος παράλληλης αντιληπτικής και αξιολογητικής διαδικασίας
- ❖ Κατά τη διαδικασία ο σχεδιαστής αντιλαμβάνεται το χώρο και τα χαρακτηριστικά του σημεία και από την άλλη εκφράζει τη σκέψη του
- ❖ Είναι μια μορφή οπτικού αντιληπτικού μέσου

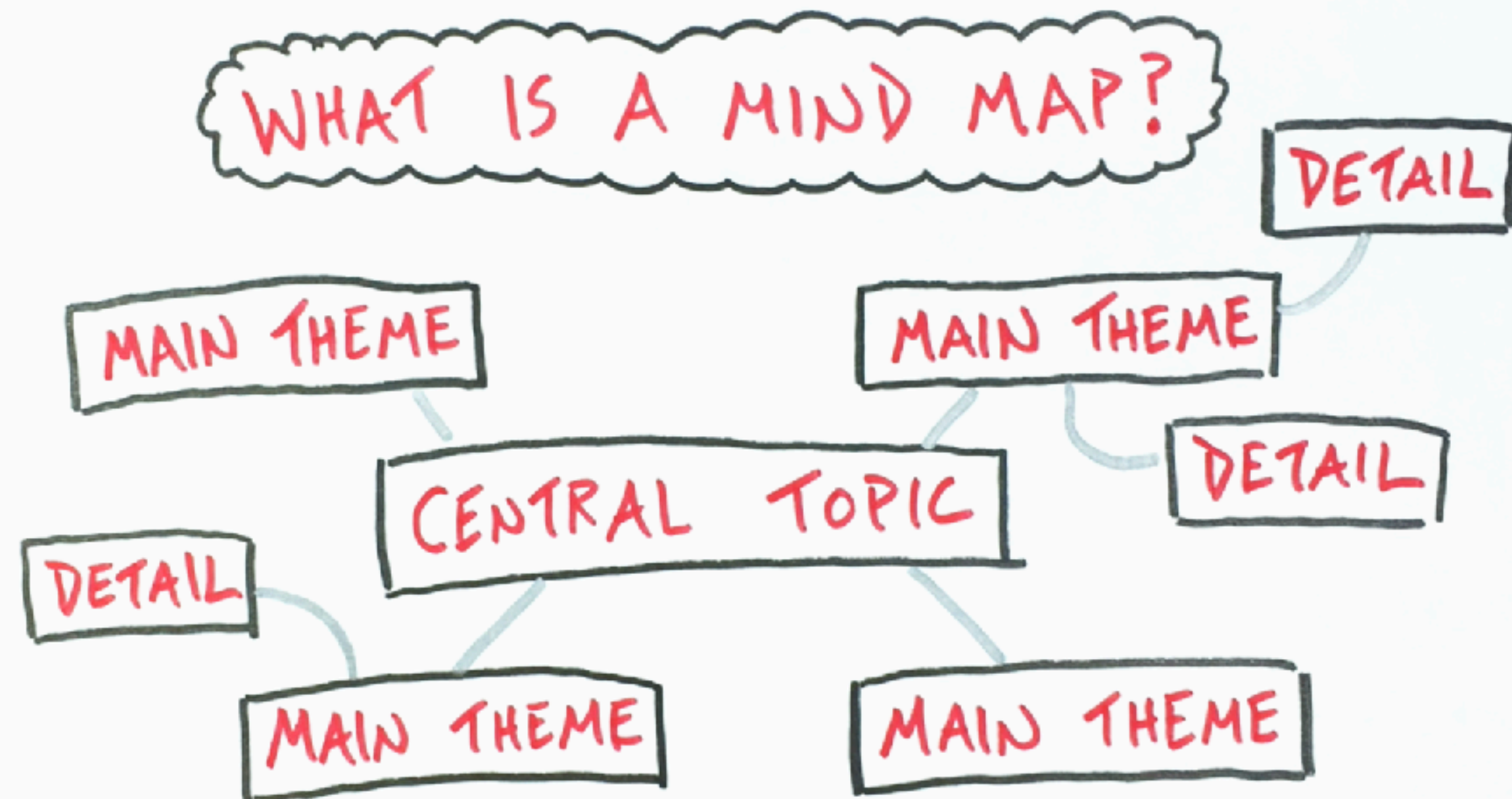

μια εξελικτική νοητική διαδικασία

- ❖ Το σκίτσο βοηθά ως εργαλείο στην ανάπτυξη, εξέλιξη και αξιολόγηση της αντιληπτικής διαδικασίας
- ❖ υπο αυτή την έννοια δεν αντιπροσωπεύει μια καλλιτεχνική έκφραση αλλά μια διαφορετική πτυχή διανοητικής εργασίας και σκέψης
- ❖ ο βασικότερος λόγος επικουρικής ιδιότητας του σκίτσου οφείλεται στο ρόλο και τη δυναμική της οπτικής αντίληψης του ανθρώπινου εγκεφάλου

mind note / mapping

νοητική χαρτογράφηση

3. Ο ρόλος του σκίτσου στις διαδικασίες αρχιτεκτονικής σύνθεσης

Overcoming Fear of the Blank Canvas (paralysis)

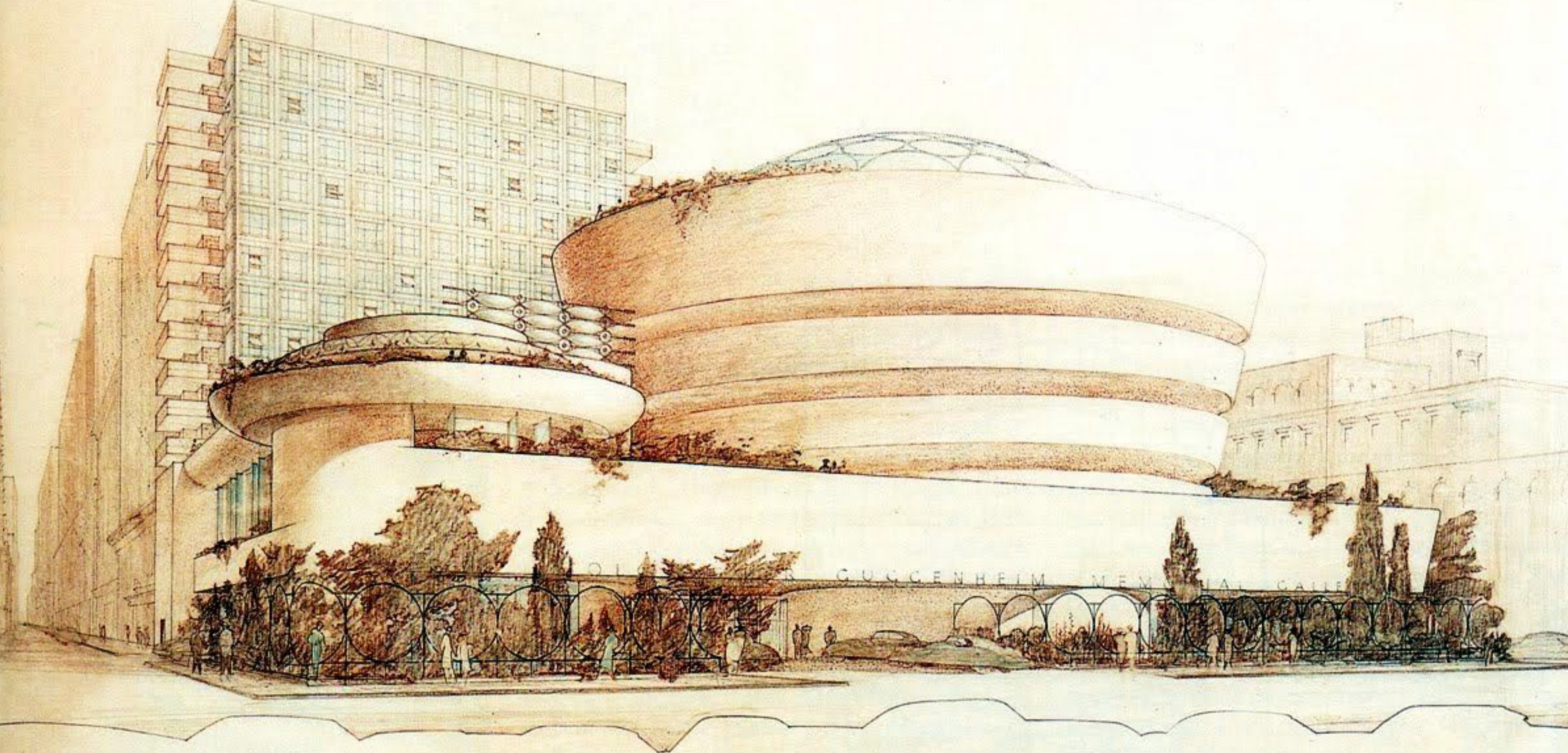
- ❖ Ο φόβος (παράλυση) που νιώθει ένας καλλιτέχνης όταν αντιμετωπίζει οπτικά ένα λευκό καμβά. Η έννοια της “παράλυσης” αναφέρεται στη ψυχολογική αδιαθεσία να εργαστεί κανείς, ιδιαίτερα να ξεκινήσει, συχνά οδηγώντας έναν καλλιτέχνη απλά να αναμιγνύει τα χρώματα του ή κάνοντας κάτι άλλο αδιάφορο.

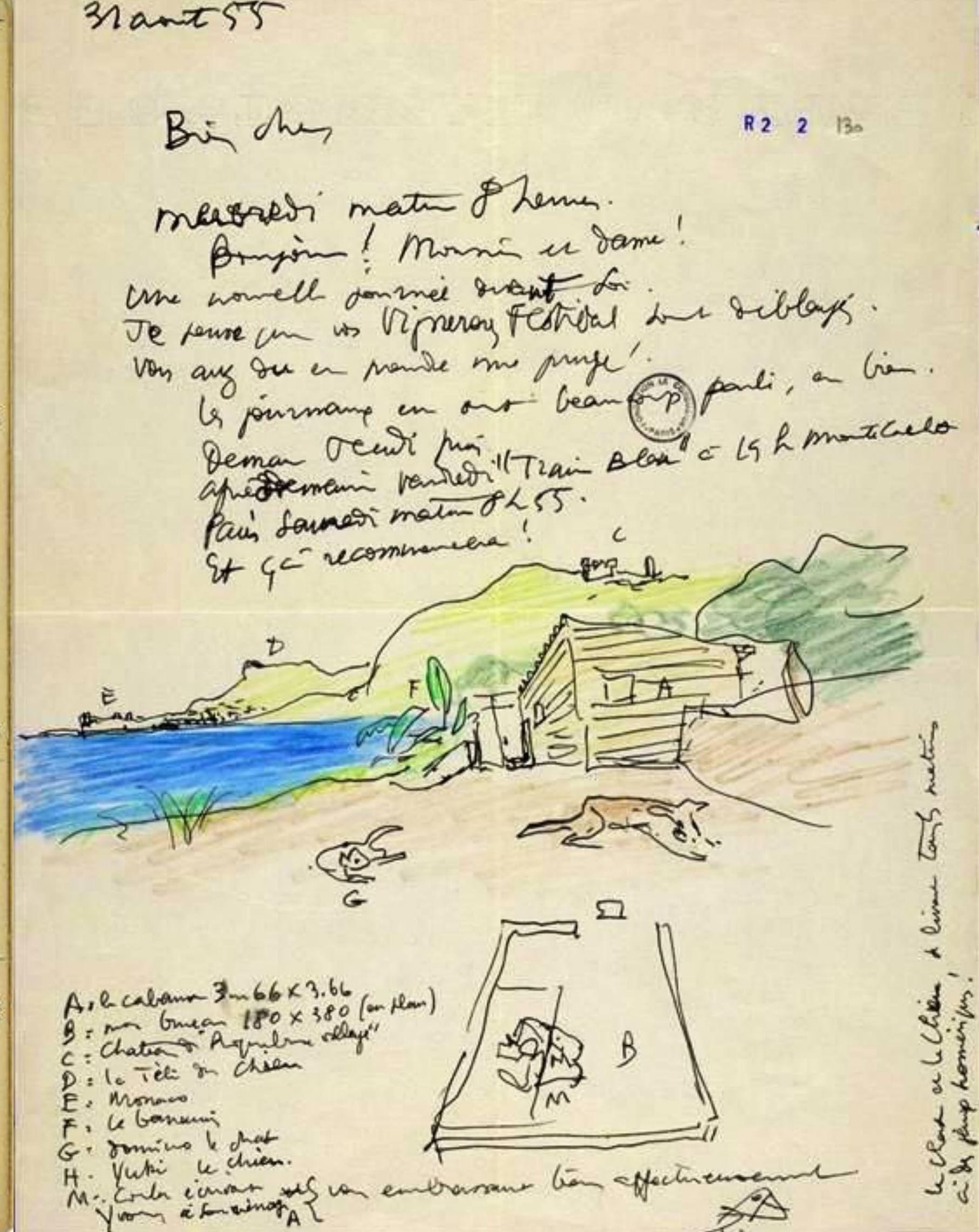
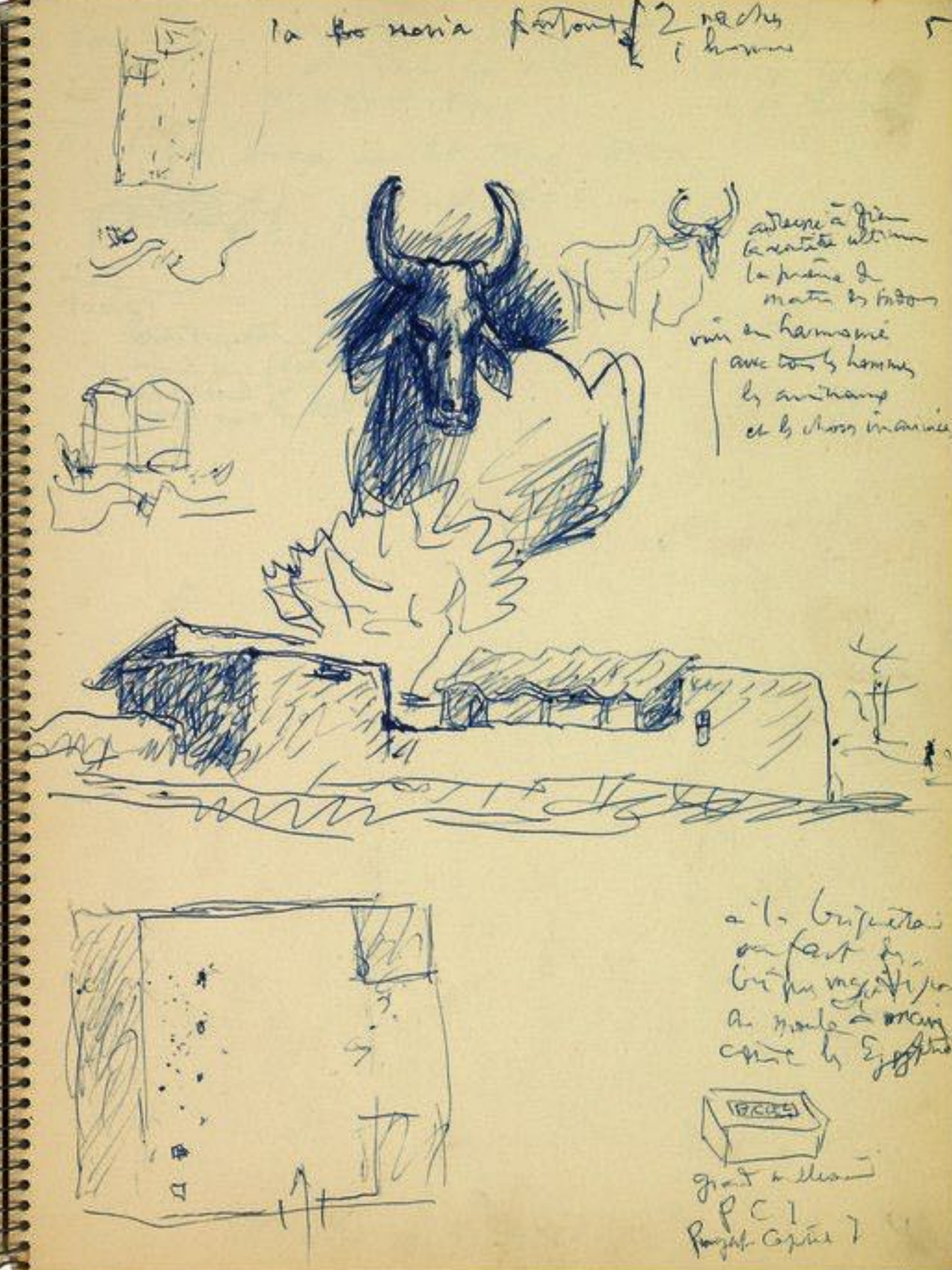
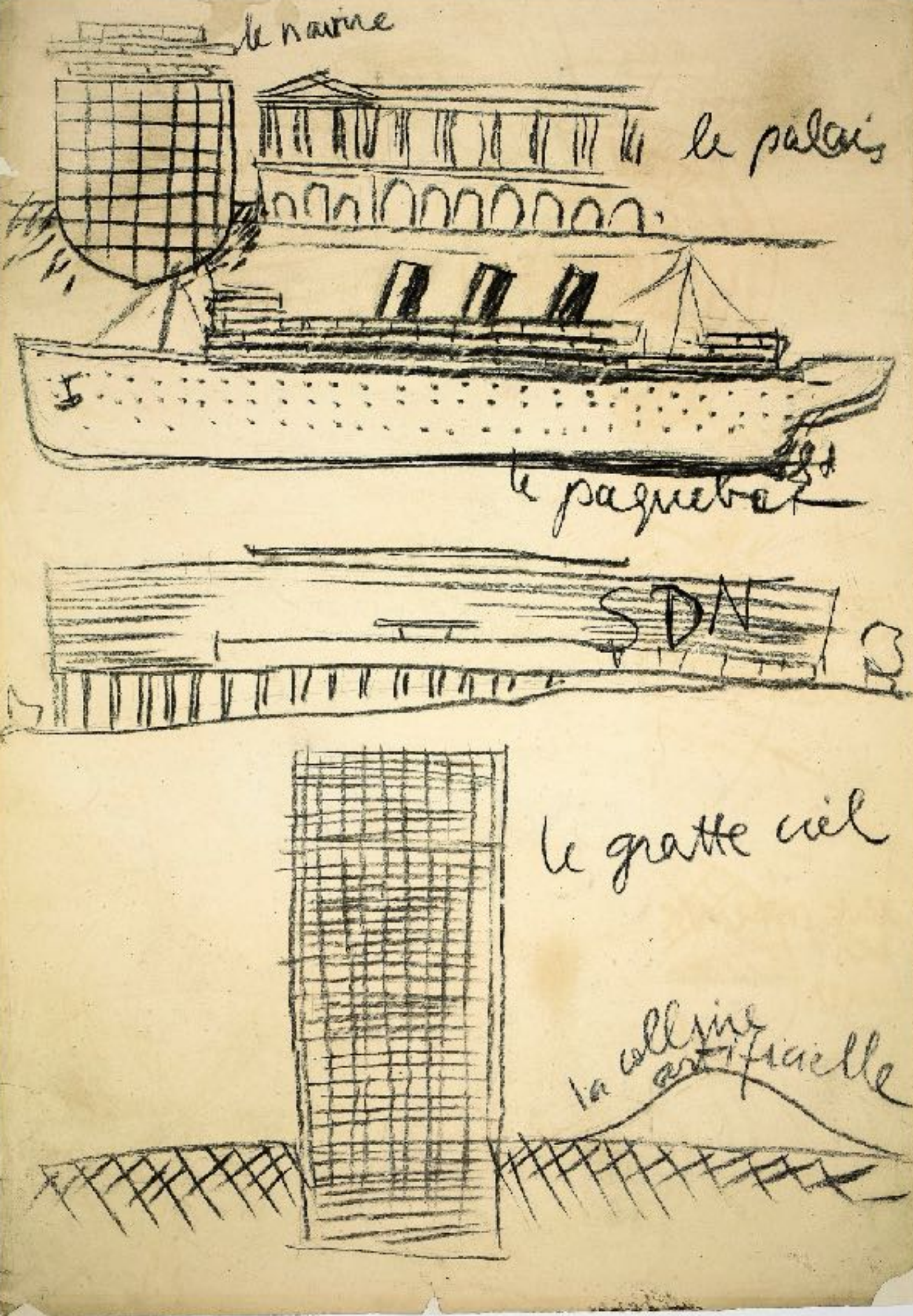
Σκίτσο & Αρχιτεκτονική

- ❖ Ένα είδος αντιληπτικής - χωρικής αποτύπωσης
- ❖ Αντιλαμβάνεται τα χαρακτηριστικά του δομημένου περιβάλλοντος τα οποία έχουν παράλληλα στοιχεία γεωμετρικά, όπως κλίμακα, αναλογίες, κτλ.
- ❖ Είναι τρισδιάστατο και συνήθως γραμμικό, ενώ ορισμένες φορές περιλαμβάνει και χρώμα.
- ❖ Είναι αφαιρετικό εφόσον επικεντρώνεται στα σημεία που αξιολογεί κάνεις ως πιο σημαντικά
- ❖ Συμπληρώνει τη διαδικασία κατανόησης και σύλληψης μιας αρχιτεκτονικής ιδέας και σύνθεσης

THE MODERN GALLERY
MUSEUM FOR THE SOLOMON R. GUGGENHEIM FOUNDATION
FRANK LLOYD WRIGHT ARCHITECT
HOLDEN AND MC LAUGHLIN ASSOCIATES

Le Corbusier Sketchbooks

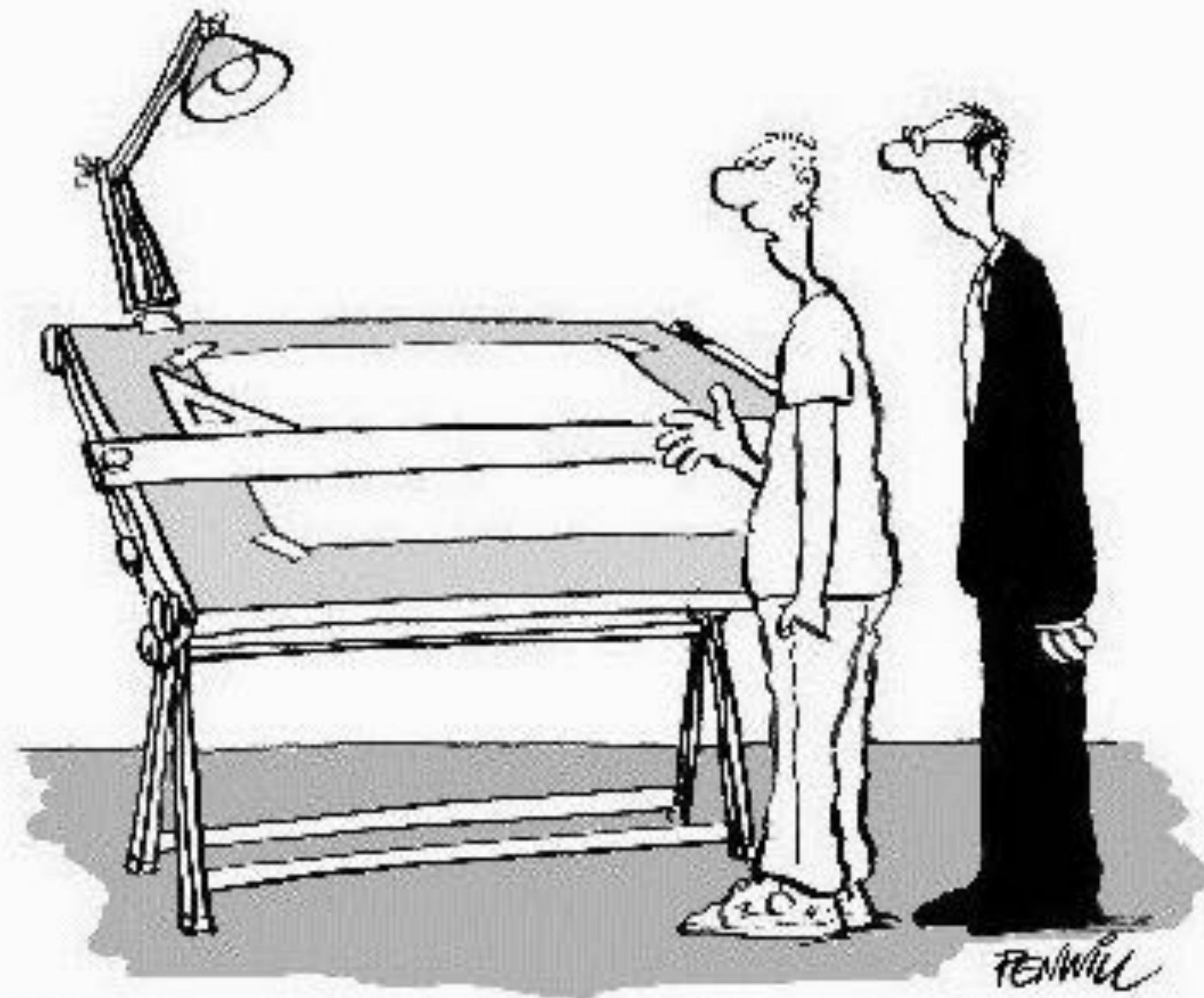

4. Συμπέρασμα: η σημασία του Σκίτσου

Η σημασία του Σκίτσου

- ❖ Διαδικασία αντίληψης & αναγνώρισης
- ❖ Ελεύθερο και αφαιρετικό μέσο έκφρασης οπτικής επικοινωνίας
- ❖ Σημασιολογική και εξελικτική διαδικασία
- ❖ Βασικό αρχιτεκτονικό εργαλείο σύνθεσης: αναγνωρίζει, προσδίδει σημασία, δοκιμάζει και εκφράζει ιδέες.

" I HAVEN'T MUCH EXPERIENCE OF SUCH AN EARLY
VERSION OF AUTOCAD "

Η αντιληπτική σημασία του σκίτσου στην αρχιτεκτονική σύνθεση

Δημήτρης Καλέργης

Τμήμα Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Π.Θ.